

IKÄIHMISEN LAKIASIOITA

Edunvalvontavaltakirja ja testamentti

Pankkilakimies Teppo Paajanen
OP Etelä-Häme

9.5.2023

Edunvalvontavaltuutus

Mikä on edunvalvontavaltuutus?

- Edunvalvontavaltuutus = erityinen valtuutuksen muoto
- Mahdollisuus järjestää asioiden hoito etukäteen
 - Henkilö itse ennakoi mahdollista toimintakyvyttömyyttään ja valtuuttaa valitsemansa henkilön huolehtimaan asioistaan sitten, kun oma toimintakyky ei enää riitä
- Ei poista omaa oikeustoimikelpoisuutta
 - Valtakirja tulee voimaan vasta kun tekijä ei enää kykene hoitamaan omia asioitaan
 - Valtuuttaja voi valtakirjan vahvistamisen jälkeen myös itse hoitaa niitä asioista, joihin hän kykenee
- Perustuu lakiin edunvalvontavaltuutuksesta (2007)

Miksi edunvalvontavaltakirja kannattaa tehdä?

- **Vaikutusmahdollisuudet**
 - Edunvalvontavaltuutuksessa henkilö itse etukäteen määrittelee ne asiat, joita valtuutus koskee, sekä valitsee sen henkilön/ne henkilöt, joille valtuutus halutaan antaa
 - Mahdollisuus antaa tarkkojakin ohjeita
- **Nopeus**
 - Valtuutus saadaan tarvittaessa voimaan melko nopeasti
 - Asioiden hoito ei pysähdy
- **Vähemmän byrokratiaa ja kuluja**
 - Holhousviranomaisen (DVV) lupaa ei tarvita oikeustoimiin, ellei näin ole erikseen valtakirjassa määrätty (asunnon myynti, kiinteistöt, sijoituskohteiden hankinta)
 - Säästetään myös kuluja (DVV:n lupamaksut)
 - Erillistä vuositiliä DVV:lle ei pakko tehdä, ellei näin määrätty

Kuka toimii valtuutettuna?

- Henkilö itse valitsee valtuutetun, esim. sukulainen, ystävä, asianajaja
 - **Luottamus** valtuutettuun
 - Delegointikielto (ei voi olla ”Matti Meikäläinen tai määräämänsä”)
- Voidaan valita myös varavaltuutettu, jos valtuutettu on tilapäisesti estynyt JA toissijainen valtuutettu, jos valtuutettu ei pysty hoitamaan tehtävää
 - Käytännössä varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun nimeämistä suositellaan aina
- Valtakirjassa on suositeltavaa nimetä **esteetön** varavaltuutettu
 - Edunvalvontavaltuutuslain nojalla valtuutettu on esteellinen edustamaan valtuuttajaa oikeustoimissa, joissa valtuutettu itse tai hänen läheisensä on vastapuolena
 - Perintö- ja lahjaverosuunnittelun jatkamisen näkökulmasta usein välttämätön

Mitä asioita valtuutus koskee?

- Valtuuttaja itse määrittelee
- Valtuutus voi koskea taloudellisia asioita, kuten esim. pankkiasioita ja/tai henkilöä koskevia terveydenhoitoon liittyviä asioita
- Voidaan antaa yleisluontoinen valtakirja tai vain johonkin tiettyyn oikeustoimeen oikeuttava valtakirja
 - Lähtökohtaisesti suositellaan yleisluonteista
 - Yleisluonteinen valtakirja kattaa myös puhevallan käyttämisen yhteisöissä, joissa valtuuttaja on osakkaana (esim. osakeyhtiön yhtiökokouksessa)
 - Mahdollinen toimivallan ”rajoittaminen” yksityiskohtaisten määräysten ja ohjeiden myötä
 - Kiinteistöjä koskevat asiat on mainittava erikseen

Omaisuuuden lahjoittaminen

- Edunvalvontavaltuutuslain lähtökohtana on lahjoituskielto
- Valtuutettu saa kuitenkin antaa valtuuttajan puolesta lahjan, jonka antamisen perusteet on yksilöity valtakirjassa
- Lahjan antamisen perusteilla tarkoitetaan laissa ennen muuta lahjoituksen kohdetta, lahjan saajaa ja lahjan antamisen ajankohtaa
- Lahjoituksen kohteena voi olla esimerkiksi verovapaaksi säädetyt rahasummat, tai kiinteistö
- Määräys mahdollistaa perintösuunnittelun ja jopa sukupolvenvaihdoksen toteuttamisen
- Valtakirjassa tulee yleensä olla määritelty esteetön varavaltuutettu

Omaisuuuden lahjoittaminen

- Esimerkki 1
 - ”Valtuutettu on valtuutuksen vahvistamisesta lähtien oikeutettu antamaan puolestani kullekin lapsenlapselleni heidän kunakin syntymäpäivänään 500 euroa.”
- Esimerkki 2
 - ”Valtuutettu on valtuutuksen vahvistamisesta lähtien ja terveydentilani heikennyttyä siten, että en enää itse pysty kesämökkiäni käyttämään, oikeutettu lahjoittamaan Mallilan kunnassa sijaitsevan Kesäranta –nimisen mökkikiinteistön, kt 123-456-789-00 lapselleni Kerttu K:lle.

Perinnöstä tai testamentista luopuminen

- Edunvalvontavaltuutettu saa myös luopua valtuuttajan puolesta perinnöstä tai testamentista, mikäli tätä ei ole edunvalvontavaltakirjalla nimenomaisesti kielletty
- Luopumismahdollisuus kannattaa ottaa huomioon esim. puolisojen keskinäistä testamenttia laadittaessa.
- Holhousviranomaisen tai käräjäoikeuden määräämä edunvalvoja ei saa koskaan tehdä päämiehensä puolesta lahjoituksia eikä luopua päämiehensä puolesta tämän oikeuksista.
- Valtakirjassa tulee yleensä olla määritelty esteetön varavaltuutettu

Valtuutetun velvollisuudet

- EVVL 16 §: Valtuutetun tulee valtuuttajan puolesta toimiessaan tunnollisesti pitää huolta valtuuttajan oikeuksista ja edistää hänen parastaan
- EVVL 16 §: Ennen kuin valtuutettu tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvassa asiassa, hänen on tiedusteltava valtuuttajan mielipidettä, jos asiaa on tämän kannalta pidettävä tärkeänä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta. Kuuleminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos valtuuttaja ei kykene ymmärtämään asian merkitystä.
- Vahingonkorvausvelvollisuus

Valtuutetun valvonta

- Holhousviranomaisen (DVV) on oikeutettu ja velvollinen valvomaan valtuutetun toimintaa
- Valtuuttaja voi kuitenkin itse vaikuttaa siihen, kuinka intensiivistä valvonta on
- Valtuutetulla ei *vuosittaista* tilintekovelvollisuutta DVV:lle, ellei sellaisesta ole valtakirjassa määrätty
 - Kuitenkin annettava omaisuusluettelo
 - Tilinpitovelvollisuus sekä velvollisuus pitää valtuuttajan varat erillään valtuutetun varoista
 - Pyydettyessä esitettävä tili DVV:lle
- Mikäli valtakirjassa ei ole erillistä mainintaa, oikeustoimille ei tarvitse hakea DVV:n lupaa

Miten valtuutus annetaan?

- Valtuutusta laadittaessa täytyy olla oikeustoimikelpoinen. Valtakirja kannattaa siis tehdä hyvissä ajoin
- Laaditaan kirjallinen valtakirja kahden esteettömän todistajan läsnä ollessa
- Valtakirjan laatimiselle on laissa asetettu tiukat muotovaatimukset
 - Rinnastuu testamentin laadintaan
 - Mikäli muotovaatimuksia ei noudateta on valtakirja pätemätön

Miten valtuutus tulee voimaan?

- Digi- ja väestötietovirasto vahvistaa valtuutuksen
- Valtakirja voidaan vahvistaa vasta sitten, kun tilanne on muuttunut niin, että valtuuttaja on tullut kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan esim. dementian tai muun sairauden takia
 - Lääkärintodistus osoittaa tämän
- Valtuutettu huolehtii vahvistamisen hakemisesta
 - Tarvitsee alkuperäisen valtakirjan
 - Säilyttämisestä sopiminen tärkeää
- Valtakirjaa ei voida käyttää ennen sen vahvistamista

Koska valtuutus päättyy?

- Vahvistettu valtuutus päättyy, kun
 - Valtuutettu luopuu tehtävästä
 - Määrätään virallinen edunvalvonta
 - Valtuuttaja kuolee
- Jos valtuutusta ei ole vielä vahvistettu, valtuuttaja voi peruuttaa valtuutuksen
 - Tehdään uusi valtakirja
 - Otetaan valtakirja pois valtuutetulta
 - Ilmoitetaan valtuutetulle peruutuksesta
- Vahvistetun valtuutuksenkin voi peruuttaa, mikäli ymmärtää itse asian merkityksen
 - Lääkärintodistus

Testamentin merkitys elämääsi

Tarvitsenko minä testamentin?

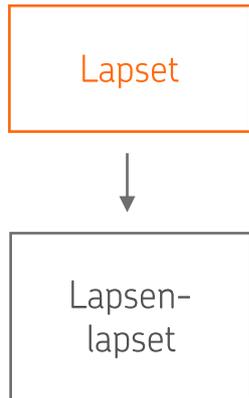
Testamentin laatimalla voit vaikuttaa siihen, mitä omaisuudellesi tapahtuu kuolemasi jälkeen

- Kuka perii ja mitä?
 - Lakimääräinen perimysjärjestys ja siitä poikkeaminen
 - Puolison ja läheisten aseman turvaaminen
 - Avoliitto, uusperhe, perheetön
 - Omaisuuden jakautuminen
- Verosuunnittelu
- Perillisten puolisojen avio-oikeuden poissulkeminen

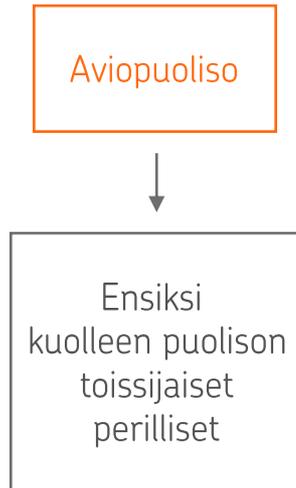

Perimysjärjestys, jota voidaan testamentilla muuttaa

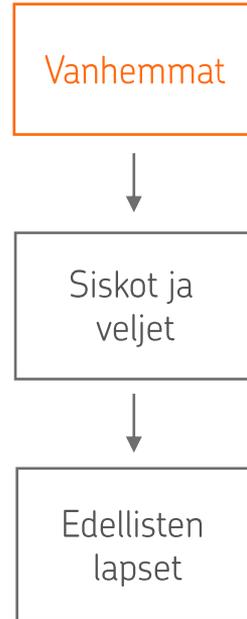
1.

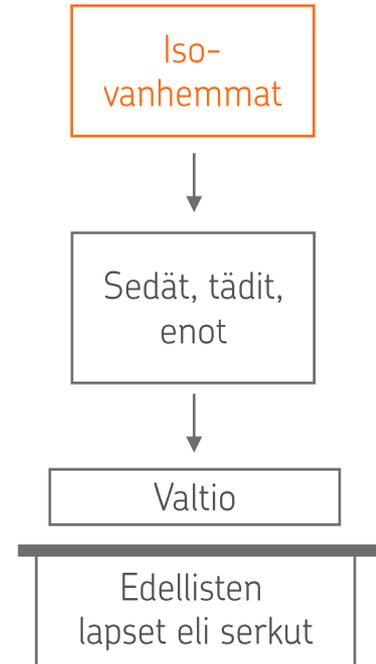
2.

3.

4.

Testamenttityypit

Omistusoikeustestamentti

- Saajalle täysi määräämisvalta omaisuuteen
- Perintöverovelvollisuus

Hallintaoikeustestamentti

- Saajalle oikeus käyttää omaisuutta ja nauttia sen tuotto (asunnon käyttö, sijoitusten tuotto)
- Hallintaoikeuden saajalle ei perintöverovelvollisuutta
 - Perintövero määrätään omistusoikeuden saajalle hallintaoikeuden arvolla vähennettynä

Harkittava, että esineen omistus ja hallinta tulevat järkevästi jaettua. Verotus ei saisi olla määräävä tekijä

Läheisten aseman turvaaminen

Avioliitto ja lesken asema

- Perintöoikeuden ja avio-oikeuden ero
 - Jos vainajalta jäi rintaperillisiä, leski ei peri
 - Leski voi kuitenkin avio-oikeuden perusteella saada omaisuutta tasinkona
- Lesken lakisääteinen asumisoikeus
 - Kyseessä hallintaoikeus, ei omistusoikeus
 - Ei voi myydä asuntoa ilman lasten suostumusta
- Riittääkö lain mukainen asumisoikeus vai halutaanko laatia testamentti lesken hyväksi?
 - Huomioitava lasten oikeus vaatia lakiosaansa, joka on puolet perintöosasta

Läheisten aseman turvaaminen

Avoliitto

- Avopuoliso ei peri ilman testamenttia
- Avopuolisolla ei ole oikeutta jäädä asumaan yhteiseen kotiin
- Halutaanko avopuolison asema turvata?

Uusperhe

- Minun, sinun ja meidän lapset
 - Kuka perii?
 - Lasten asema: kaikki tasapuolisesti vai kukin perii omat vanhempansa?
- Jos puolisoiden omaisuus jakautuu hyvin epätasaisesti, myös perintö saattaa jakautua epätasaisesti
 - Tasingon ja aviolesken tasinkoprivilegin merkitys
 - Avioehdon tarpeellisuus?

Läheisten aseman turvaaminen

Perillisten aviopuolisoiden avio-oikeuden poissuljenta

- Perittyä omaisuutta ei huomioida perillisen avioliiton päätyttyä toimitettavassa osituksessa
 - Omaisuuden säilyminen perillisellä tämän mahdollisessa avioerotilanteessa
 - vrt. avioehto
- Ei estä puolison perintöoikeutta – tästä erillinen toissijaismääräys

Testamentti ja perintöverotus

Hallintaoikeuden ja omistusoikeuden erottaminen pienentää perintöveroa

- Testamentilla voidaan antaa hallintaoikeus tiettyyn omaisuuteen esim. leskelle, omistusoikeuden mennessä toisille perillisille esim. lapsille
- Omaisuuden omistusoikeudella saanut on perintöverovelvollinen, mutta maksuunpantavaa perintöveroa vähentää perinnön arvosta vähennettävä hallintaoikeuden arvo

Testamentti ja perintöverotus

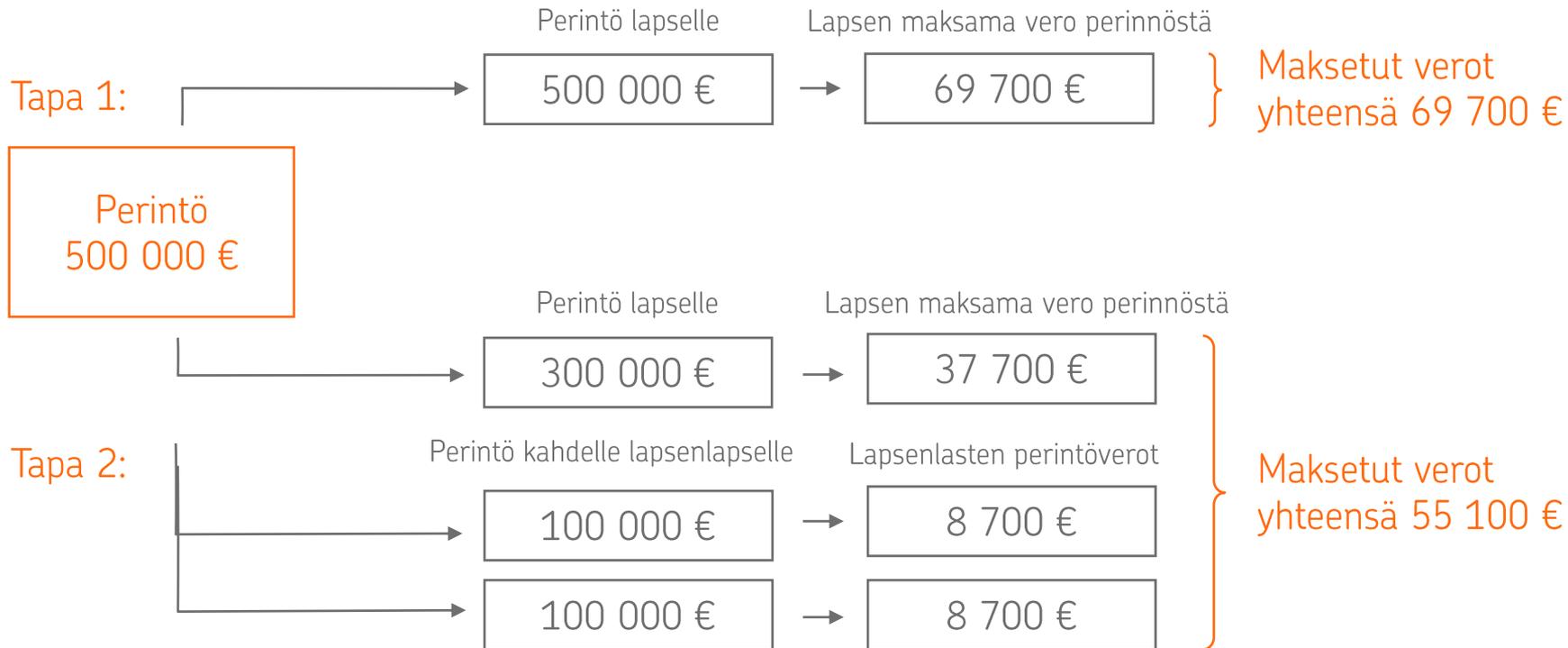
Perintö verovapaaksi testamenttimääräyksillä

- Perintöveron maksuvelvollisuus alkaa siitä, kun perityn omaisuuden arvo on 20 000 euroa
 - Keskeinen perintösuunnittelun keino on alle 20 000 euron vapaaosien hyödyntäminen
 - Perittävä voi määrätä alle 20 000 euron legaatteja eli erityistestamentteja esimerkiksi kaikille lapsenlapsilleen, lasten puolisoille ja muille läheisilleen lopun perinnön mennessä omille perillisille
- Leskellä oikeus 90 000 euron puoliso vähennykseen
 - Jos lesken perintöosuus jää alle 110 000 euron, hänen ei tarvitse maksaa ollenkaan perintöveroa

Testamentti ja perintöverotus

- Perinnöstä mahdollista luopua vain kokonaan ja ehdoitta
- Testamentista mahdollista luopua myös osittain
 - Osittainen luopuminen mahdollistaa perinnön vastaanottamisen osittain sekä hallintaoikeuden pidättämisen hyödyntämisen
 - ⇒ Pilkkomisvaikutus
 - ⇒ Hallintaoikeusvähennys
- Testamentin tekijän päätösvalta vs. Testamentinsaajan päätösvalta!
 - Esim. euromääräiset legaatit testamentilla (ks. edellinen dia)
vs.
 - Testamentin laatiminen siten, että se mahdollistaa osittaisluopumisen
 - ⇒ Perintösaanto testamenttisaannoksi
 - Edellyttää huolella laadittuja testamenttimääräyksiä

Perinnön pilkkomisen vaikutus perintöveroon

Testamenttia voi muuttaa

- Testamentti on päivitettävä asiakirja, joka on hyvä tarkistaa elämänmuutosten yhteydessä tai noin 10 vuoden välein: omaisuusmuutokset, perhesuhteiden muutokset, verotus ja muu lainsäädäntö
- Testamentin päivittäminen tehdään aina uudella testamenttiasiakirjalla, jolla kumotaan aiempi testamentti
- Testamentin voi myös peruuttaa erillisellä peruutusasiakirjalla tai tuhoamalla alkuperäinen testamentti
- Ei erillistä rekisteröintiä
- Alkuperäinen testamentti tärkeä, selkeintä on tehdä vain yksi alkuperäinen kappale
- Testamentista ei tarvitse kertoa etukäteen testamentinsaajille
- Suositeltavaa säilyttää turvallisessa paikassa, josta varmasti löytyy
 - esim. pankin asiakirjasäilytys

Ota yhteyttä meihin

- Kun tarvitset esim. edunvalvontavaltakirjan tai testamentin. Hoidamme lisäksi erilaisia perhe- ja perintöoikeudellisia toimeksiantoja, kuten perunkirjoituksia, perinnönjakoa ja osituksia.
- Laadimme asiantuntemuksella myös kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden kauppaa- ja lahjakirjat sekä opastamme varallisuuteen liittyvissä veroasioissa.
- Lakipalveluissamme työskentelee 5 pankkilakimiestä, 3 lakipalveluasiantuntijaa ja 1 lakipalveluneuvoja.
- Varaa aika: puh. 010 254 9160 / 010 254 9146

A person wearing a plaid shirt and dark pants is standing on a rock in the middle of a large lake, fishing. The person is holding a fishing rod that extends across the top of the frame. The lake is calm, reflecting the sky and the surrounding landscape. In the background, there are green mountains and some snow-capped peaks under a blue sky with scattered white clouds. The word "Kiitos!" is written in white text across the middle of the image, centered over the person and the rock.

Kiitos!